دژایەتی شیعەی عیراق بۆ کورد خەتای ئەم دەسەڵاتەی خۆمان نیە؟ … عیماد عەلی

زۆرجار ئەو پرسیارە لەخۆمان دەکەین؛ بۆچی دەنگی کاندیدەکانی عیراق بە دژایەتی کورد زیاد دەبێت؟ وەك دیارە ئەم حاڵەتە؛ واتە دژایەتی کورد لە نێو پێکهاتەی شیعەدا زیاتربووە، کە لە کاتی رژێمی بەعسدا بەپێچەوانەوە بوو، ئەمیش؛ واتە ئەم گۆرانکاریە گەورەیە لەبەر چەند هۆکارێکە کە لە پاش روخانی سەدامەوە هاتۆتە ئاراوە و بە تایبەتی لە هەڵبژاردنی پێشووەوە بۆتە دیاردە لە نێو ئەو خەڵکەی باشوور و ناوەراستی عیراقدا، لێرەدا قسەم لەسەر کۆنەبەعسیەکان و پیاوانی رژێمی پیشوو نیە و تەنها باسم لەپێکهاتە شیعەکیە بە گشتی، بۆ؟

لە رووی کۆمەڵایەتیەوە کە هەردوو پێکهاتە شیعە و کورد هاوبەشێکی نزیك بوون لە زوڵموزۆری سەدام و لە پاش روخانی ئەو رژێمە، ناوچەکانی ناوەراست و باشوور لەبەر هەر هۆکارێك بێت ئەو پێشکەوتنەی بەچاو نەبینی کەلە کوردستان و لەبەر کۆمەڵێك هۆکاری بابەتی و خودی لە رووی سیاسی و ئابووریەوە روویدا. بەڵام ئەوەی ئەوێ زیاتر لە سەقامگیرنەبونی سیستەمی سیاسی عیراق و هاتنە ئارای قۆناغێکی کاتیی بۆ یاسای تایبەت بە هەرێم و پارێزگاکان و پشتبەستن بە چالاکی کەسی و میزاجی شەخسی کاریگەری گەورەی لەسەر دیدی پێکهاتەی شیعە بۆ کورد فەرزکرد . هەستکردنی شیعە بە دواکەوتنی لە زۆرینەی ئاستەکاندا، لە ژیانی تایبەتی و گستیاندا لە کوردی هاوخەم و هاوبەشیان لە زوڵم و زۆری رژێمی سەدام بە پێچەوانەوە کەوتەوە و ئەوەی لایان جێگیربوو کە کورد لە مافەکانی ئەوان دەخوات و لەسەر حساب و نەوتی ئەوان پێشدەکەوێت و ژیانی هاوڵاتیانی پەرەدەسێنێت، بۆیە زیاتر خەڵکانی شۆفینی و کۆنەبەعسی و رەگەزپەرست؛ رۆڵی گەورەیان هەبوو لە گۆرینی دیدوبۆچونی پێکهاتەی شیعە لەسەر کورد، ئەمەش لەگەڵ ئەوەی کورد بەخۆی هیچ کارێکی ئەوتۆی نەکرد بۆ مانەوەی هاوخەمی و هاوسۆزی لە دەرئەنجامی هاوناڵاندنی ئەم دوو پێکهاتەیە، لە پێناو هاوبەشی و بەشداری هەمەچەشنی هەردوولا و پێکهێنانی بەرەیەکی هاوبەش و درێژەپێدانی تادواجار و یەکترتەواوکردن لە لایەکەوە، لە لایەکی تریشەوە لە رووی ستراتیجیەوە هیچ هەوڵێکیان نەدا بۆ بنیاتنانی دەوڵەت کە بۆهەتایە

پێویستمان بەوان نەبێت. بۆیە تەنانەت هاوکێشە کۆمەڵایەتیەکە کۆرانێکی ئەوتۆی تێدا دروست بوو کە گۆرانی هاوکێشەی سیاسیشی لەگەڵ خۆیدا دروستکرد .

بێگومان دیدوبۆچونی سیاسی زادەی بەرهەمی بیر و دیدی کۆمەڵایەتیشە، بە تایبەتی بە پێی ئەو میکانیزمەی هەڵبژاردن کە دەرهاویشتە و بەرهەمی دیدی خەڵکە بۆ بەرنامە و هەڵوێست و دیدوبۆچونی کاندیدەکان بۆ پرس و بابەتە هەمەگیرەکان و بۆچونی کاندیدیش لەمەر کورد و ژیان و گوزەرانی لە دەرئەنجامی کارگەریی بینینە مێژوویيە کەڵەکەبووەکەی تێڕوانینی عەرەب بۆ کورد و ئەو رەگەزپەرستیەیە کە وەك پشکۆی هەمیشە گەشاوە لە هەناویاندا دەتروسکێتەوە و، زۆرجار لە ئیرەیی و چاوچنۆکی لەهەر جموجوڵێکی کورد وایانلێدەکات ئاواتەخوازن مانەوەی کورد بە ژێردەستەیی ئەوانبن. ئەمە ئەگەر ژمارە کەمێکی خەڵکی رۆشنبیر و مرۆڤدۆست و بە تایبەتی زۆرینەی چەپەکانیان لێدەرکەیت، بەڵام زۆرینەی دەنگدەر لە جۆری یەکەمن و ئەوان دەرچوونی کاندیدەکان یەکلایی دەکەنەوە، بۆیە زۆرینەی ئەوانەی کە دەنگی باڵایان لە هەڵبژاردنەکاندا هێنا لەم جۆرانەبوون کە دژایەتی ئاشکرا و نهێنی خۆیان بۆ کورد دەردەبری و زیادەرۆییان لە رەخنەگرتن لەکورد دەکرد.

بۆ ئەم هەڵبژاردنە" ئەوەی تا ئێستاش عەبادی لەسەر دەروات و سۆی لێدەکاتەوە و لەبەرچاوی گرتووە، پشتبەستنە بەو بۆچونانە لەمەر بەدەستهێنانی دەنگی ئەم جارەی هەڵبژاردنەکان، وا بەئاشکرا دەیبینین کە هەموو بریارەکانی لەمەر کورد لەم روانگەوە دەدرەکرێن و تەنانەت لەبەر ئەو ترسە مافە دەستوریەکانی کورد ناسەلمێنێت، تاگەیشتۆتە ئەوەی جەخت لە پێشێلکردنی زۆرێك لەیاساکانیش دەکاتەوە، ئەگەر پەیوەندی بە کوردەوە هەبێت . بۆچی ئەم هاوکێشەیە کۆراوە؟ ئەمە زیاتر بۆ خودی ئاستی رۆشنبیری خەڵکی عەرەبی عیراق و رەفتاری سەرکردایەتی و دەسەڵاتی کورد و خۆنواندن و هەڵوێستی نادروست بوو کە وای لەعەرەب کرد بگەنە ئەم وەزعە و حەسودی بە کورد بەرن و هەموو شتێك بکەن بۆ گەرناەوەی کورد بۆ چوارگۆشەی یەکەم. خەتای دەسەڵاتی کورد لەوەدا بوو کە هیچ پلانێکی بۆ ئەم مەبەستە نەبوو و رەفتاری وای دەکرد کە هانی ئەم بۆچونە بدات، بۆ نمونە؛ ئیدعای هەولێرکردنە دوبەی دەکرد بۆ گرنگیدان بە دوارۆژی کورد و، وەك خۆنیشاندان و لەخۆباییبوون دەجوڵایەوە، بەرزکردنەوەی باڵاخانەکان و پێزلێدان، نمونەیەکی زۆر زەقن لەمبارەوە بۆ ئەوەی هیچ جێگیربونێکی سیاسی لەگەڵدا بێت، کێ لەدونیادا بینیوەتی کە تۆ رزقت بەدەست کەسێکەوە بێت و لە رزقەکەی خۆی پیاوەتی بەسەرەوە بکەیت؛ کەس هەیە چاکسازی گۆرەپانی یاری تۆپی پێی شەعبی بەغدای لە

لایەن نێچیروان بارزانیەوە لەبیر نەبێت، کەس هەیە یارمەتی مادی خەڵکی ناوەراست و باشووری عیراق زۆر جار لە زۆر بواردا لەلایەن ئەم دەسەڵاتەوە لەبیربکات کە جگە لە هەستوروژاندن هیچیتری لێسەوز نەبوو. بە ئەزمونی شەخسی لەو کاتانەدا بۆمان درکەوت کە ئەو کەسانەی ناوەراست و باشووری عیراق چەند لەمەر ئەو کردەوانە لە رووی سایکۆلۆجیەوە بریندار دەبوون. لە لایەکی ترەوە سیاسەتکردن و هاوپەیمانێتی لەگەڵ سونەی عیراق کەشیعە زەدەدیدەی دەستی ئەوانبوون وایلیکردن کە ئەو هاوخەمیەیان کزبێتەوە و لەبیربچێت و رۆژانی سەختیان لەبەرچاونەمینێت.

بۆیە تەنانەت دژایەتی پێکهاتەی عەرەبی شیعەی عیراق بۆ کورد بە رۆژەیەکی گەورە لە دەرئەنجامی هەڵەی کار و بەرهەمی سیاسی دەستی ئەم دەسەڵاتەیە زیاتر لەوەی خەتای ئەوان بێت.